

Начальник Польської Держави

Йосип Пилсудський

А. КОРШНІВСЬКИЙ.

I

ачальник Польської Держави Іосип Пилсудський

Яко великому борцеві
за гасло „самоозначення
народів“ Й. Пилсудському
з великою шанобою при-
свячує

автор.

**Начальник Польської Держави
Йосип Пилсудський.**

Йосип Пилсудський.

Величина народів відповідає величині їхніх проводирів і навпаки. Наш одвічний сусід—народ польський, в лиці свого головного сучасного вождя, цілком оправдує визначену думку.

Голова сучасної польської держави Йосип Пилсудський ділами свого життя, величчю свого духа доказав світові, що народ польський є великий народ, коли він має таких проводирів.

Йосип Пилсудський уродився на Литві, у небагатій семі. Небагатій на гроши, на маєтки, але необичайно багатій на... кохання до батьківщини на любов до свого, замученого гнобителями, народа. Діди й прадіди Й. Пилсудського боролися, терпіли, страждали за добробут своєї батьківщини, за її державну незалежність за її краще майбутнє. Коли проводир Польщі був ще маленькою дитиною то благородна ненька його розказувала йому про те, що колись діялось, якою колись Польща була великою, славною,

як вона громила німців під Грунвальдом, у спілці з Українцями, котрі тоді жили у вільній федерації з Литвою; як вона свobodно розпоряджалася своїми багатствами; як вона сама собі встановляла лад у своїй хаті; як вона спасала Відень від турецької навали і, нарешті, як вона опинилася у страшній московсько-прусько-австрійській неволі. Оповідання про „Муравйовські гальштухи“, що задушили найкращих людей бідного розшматованого народу, про звиряче лютовання московських обрусителів, німецьких германізаторів та австрійських нацьковувачів, що то так гарно вміли цькувати польських селян на польську ж інтелегенцію, а галицьких українців на поляків і навпаки, — усе це матір маленького Йосипа оповідала йому. І дитина слухала і дитячий розум, замість того щоб думати про веселі забави, почав мріяти про ті страшні тяжкі речі, про ту кров, що лилася невинно, про ті кістки, що лягли передчасно у смертельній боротьбі з лютьми невимоленими ворогами.

І серце дитини наповнялося безмежним коханням до батьківщини, до тих людей що за її добробут пішли в холодний Сибір на каторгу, на поневірку по льодових тундрах, поміж дикими звірями і такими самими дикими людьми...

Під впливом оповідань своєї достойної неньки, під безпосередніми враженнями високопатріотичного настрою усієї семі Пилсудських, під впливом тогочасного розгортання московської

зграї усіляких обрусителів та „обединителів“ Польщі, Литви, України, Білорущини і т. д., — під цім усім сплетом тогогочасного життя поневолених народів, підростав, жив і розвивавався будучий великий дух — дух местника насильникам і захисника та кохаючого приятеля тих кого насилували. Ще в дитячому віці, ще будучи маленьким хлопчиком, — Йосип Пилсудський кохав, усіх пригнічених, експльоатованих і визискуємих. Уже тоді ум його був повний усіляких міркувань про скінення ярем, про розвалення ненависної московської вязниці народів.

Йосип Пилсудський скінчив гімназію у Вільні, опісля чого вдався на Вкраїну, до Харків, де вступив до тамашнього університету, на медичний відділ. Московські шпіки на Вкраїні дуже скоро рознюхали хто такий був Йосип Пилсудський. На основі їхніх рапортів молодий студент був видалений з університета, з вовчим білетом. (Відбиралося право для нього навчатися у московських наукових закладах. Дуже подібне на те, як цар Микола I відобрав право писати й рисувати у нашого Тараса Шевченка... Царі та влади московські мінялися, але способи панування, поведінки з експльоатованими народами — поляками, українцями і т. д. — були і є одні і ті самі!)

Молодий студент принемушений був повертатися, з пустими руками, назад до свого Вільна.

Але й тут московські посіпаки не дали йому спокою. Хтось, дець виготовляв плян знищення цара...

Й. Пилсудській сном—духом про той плян не знав... але правосудіє Москви приплутало до заговорщиків і його. І засудила скажена люта Москва, от так собі, дурнісінько, людину на пять літ на заслання — в Сибірі! Шляхом укр. атамана П. Дорошенка, білоцерківського полковника С. Палія та безлічи иньчих наших мучеників, а пізніше, коли пришла черга на Польщу, то й польских страстотерпців, пішов і молодий народній діяч і великий патріот Йосип Пилсудській.

Заслання на Сибірі духа його не зломило і не надвередило, а, навпаки, глибше зазнайомило з потребами, умовами реального життя, дало йому змогу краще розпізнати душу московського гнобителя, зазнайомитися сам на сам з тими, котрих Москва гнобила, душила і кидала конати на вічні льоди сибірських тундр, в глибокі непролазні сніги, в пекучі морози Півночі.

Нарешті заслання скінчилось. Мученик повернувся до дому.

Усі уярмлені Москвою народи — „мовчали... — бо благоденствували!“ Могутність гнобителів — Московщини, Німеччини та Австрії була несокрушима. Понуванню брехні, насильства й безоглядної експльоатації—здавалося не буде жадного кінця. Тогочасна дійсність не давала ніяких

надій на те, що колись це панування скінчиться, що царство гнусностей усіляких коронованих бандитів лопне й пропаде.

Й от, у той розпучливий час, у ту мертву безнадійну глуху пору, вчорашній засланець, розпочинає свою працю біля усвідомлювання ріднього народу.

Польське робітництво, яко кляса, на ту пору найгірше з усіх боків експльоатована, звернуло на себе найбільшу увагу великого патріота. Робітництво те дійсно уявляло зі себе частину народу найбільше пригнічену. Найбільше пригнічену тому, що у Польщі, на ту пору, капіталісти були чужі (німці, гебреї, росіяне, французи і т. д. і дуже мало своїх—поляків. Так само як у нас на Україні тепер); уряд чужий, який цілком був на обслугах тих же таки чужих капіталістів; політика окупантів москалів, прусаків та австрійців старалася не тільки душити робітників живцем, але вперто й систематично стримилася до того, щоб від незадушених ще й душу вийняти! Москалі, прусаки та австріяки забороняли вчитися рідньої мови, забороняли писати та друкувати книжки й часописи для робітників на польський мові. Вони чули й бачили, що поки народ, а в тому числі й робітництво, будуть говорити своєю рідньою мовою доти справа хнього панування є ніщо, є привид, мара, дим. Аби скоріше той привид, ту мару те гнусьне чуже панування знищити, з корінням й дощенту

зі змученого тіла свого рідного народу, виврати Йосип Пилсудський заснував потаємну польську часопись під назвою „Робітник“.

У тій своїй часописі, друкованій, зпочатку на гектографі, на останні копійки, з власної кишені, Й. Пилсудський починає проповідувати серед широких верств польського робітництва й селянства, що на те аби ім не загинути, аби не пропасти, як якийсь непотрібний бурянині — польському робітникові й селянинові необхідно є, перш за все, добиватися, за всяку ціну, своєї держави; що треба кохати свою батьківщину, мову, народ; треба вчитися грамоти на рідній мові, письму, історії; треба шанувати себе й своїх співгромадян і ненавидити усією душею гнобителів та чужинців, котрі таких самих людей, як вони сами, а то ще й кращіх, тримають в ярмах, мучать та експлуатують...

В тій же газеті навчалоя працюючий люд до розвинення солідарности, дотримання слова; там же обстоювалося за поширення кооперації, взаємної поруки, довіря і т. п.

А головне доводилося перед читачами про необхідність вироблення в народі воєнних здібностей на те, аби при першій ліпшій нагоді, зкинути зі себе огидливе вороже ярмо москалів, прусаків та австрійців. Зпочатку, біля газети гуртувалося невеличка громадка людей, яка розбиралася у справі і яка цілком з гаслами „Робітника“ погоджувалася й розуміла їх...

Московські шпіки, в Лодзі прилапали і газету і самого видавця і редактора її.

Вязня, Варшавська цитадель, етапи, петербургські в'язниці і, нарешті, тюремний шпіталь і... воля. Один з приятелів Йосипа Пилсудського викрав його зі шпіталю. З цієї пори Йосип Пилсудський замешкує де який час у Кракові, а потім їде до Англії, до Лондону...

Надійшов 1904 рік. Гнобитель Польщі, України, Білорусщини, Кубанщини та багатьох інших народів — загарбаста Москва розпочала війну з Японією. „Шапками забрасам касаглазих“ казали на Московщині. Але коли прийшлося воювати з „касаглазами“, то Москва хітро—мудро своїх москалів не конче то посиляла на війну, а перла туди поляків, українців та інших уярмлених народи.

На чутку про мобілізацію в Польщі, на Україні та Білорусщині Й. Пилсудський негайно лишає закордонне мандрівництво і тайно переходить кордон Польщі, аби розпочати працю над організацією перешкоди для мобілізації москалів, а далі—хоче підняти уярмлених народ на осоружну боротьбу проти гнобителів. Із усіх шарів польського громадянства лише робітництво зрозуміло свого справжнього захисника і приятеля. Варшавські робітники, у відповідь на московську мобілізацію відповіли осоружними демонстраціями на улицах Варшави. Решта ж народу,

була московським ярмом так укоськана, що без протесту, послухно й тихо пішла гинути на сопках дикої Манджурії, захищаючи злочинсько—шахрайський гешефт, з ялуськими лісами, ріжких московських рабівників: д. д. Абаз, Безобразових (і назвисько то яке злочинське) та решти московської шахрайської зграї.

Побачивши такий сумний стан річей у себе на батьківщині, Й. Пилсудський відправився до Японії аби умовитися з японцями відносно організації протимосковського повстання у Польщі. Справа скінчилася на нічому...

Розпочалася московська революція 1905—1906 р. Маса поневолених народів так призвичаїлися до своїх гнобителів, що рахували—коли вони осягнуть парламент, свободу слова, друку, то що — то і ярмо не буде мучити й гнітити. І тому, переважаючи більшість, з посеред поневолених народів, пішла солідарно і в купі з російською революцією. Цареві та його злочинській зграї чиновництва тільки цього й треба було. Завдяки власне цієї божевільної солідарности овечок з вовком (овечки—уярмлені народи, вовк—народ пануючий, московський) тодішня революція скінчилася ...пшиком. Замість Кромвелів, Вашингтонів та Наполеонів дала вона... Пуришкєвичів, Маркових, Евлогіїв та решту...

І 1908 р., в Галичині, на чолі з Й. Пилсудським повстає „Союз діяльної боротьби“,

який кидає в польське громадянство гасло озброєної боротьби за незалежну Польщу. Біля головного проводира цього товариства, Й. Пилсудського, гуртується громадка людей, яка починає вчитися военним наукам та виконувати иньчі вимоги товариства. Через короткий час „Союз діяльної боротьби“ перетворюється у „Стрілецькі Союзи“, які поруч з теоритичною підготовкою, проходять военну штуку вже й практично. Члени „Стрілецького Союзу“ будучи переважно людьми незаможними, а то й зовсім бідняками, всеж таки увесь свій вільний час віддають военним вправам, учаться стріляти, переносити походи, командувати і т. д. Австрійський уряд на це дивився через пальці, рахуючи: „Хай дитина забавляється чим небудь, аби не плакала“. Настав 1914 рік. Перші відділи зі „Стрілецького Союзу“, яко регулярне польське військо, вирушили з Кракова до Кельців. Перший раз від останнього польського повстання, з 1863 р., на польській землі з'явилася польська озброєна сила, що йшла свідомо й отверто боротися за незалежність і самостійсть Польщі. На чолі цієї озброєної сили стояв Й. Пилсудський. Через деякий час, ця громадка войвників розрослася в три бригади польських легіонів, які в цілому ряді боїв, з москалями, здобули собі славу першорядного війська. (Бої біля Ласк, Ловчакив, Конари, Колодії та в багатьох иньчих місцях).

Австрійці дуже добре бачили усю вартість, як війська польського так і його начальника й творця і розуміли до чого воно йде, а тому не хотіли давати Йосипу Пилсудському головування над легіонами. Й. Пилсудський подався в відставку і, тодіж, розпочав організовувати „Польську Військову Організацію“, на цей раз уже на території Польщі, з російської окупації. Десятки тисяч молоді стало добровільно під команду Й. Пилсудського. В цьому часі (5 листопада 1915 року) Німці й Австріяки оголосили, так звану, незалежність Польщі. Хто хоч трошки знайомий з німецькою незалежністю України, хто придивлявся до того як німці, у спілці з гетьманом П. Скоропадським, скупчували з усієї московщини втікавшу на Вкраїну московську чорну сотню, яка організовувала різні карні відділи, (для катування укр. селян) й які вона умесне називалися гайдамацькими полками, аби тім самим відбить в українських мас усяки симпатії до українського війська; хто знає те систематичне й поступенне винищування та дискредитування усього дійсно українського; хто бачив те інтензивне викачування з України хліба, цукру, шкіри, жири і т. п. і т. д., — той може цілком собі уявити постать німецької самотійсти для Польщі, коли буде знати, що політика німців, як до України так і до Польщі, в ґрунті річей, була одна і та сама. Поступенне економічне уярмлення, дискредитація влади новоповставших

держав, в уяві широких мас і підюджування поляків на українців і навпаки,—це головні засоби тієї політики. Оголосивши самостійність Польщі, Німці й Австрійці запропонували Й. Пилсудському та його війську скласти присягу... Вильгельму II та Францу-Йосипові! (Гарна самостійність!) Й. Пилсудський та його військо від присяги відмовилися. За це пішли усі в полон, — Й. Пилсудський зі своїм шефом штабу полк. Сосенковським до кріпості Магдебург, а решта—в табори інтернованих...

Настав падолист 1918 р. Могутність Центральних Держав лопнула. Й. Пилсудський з'являється у Варшаві. Твір його рук „Польська Військова Організація“, яка цілий час потаємно працювала в Польщі, не бачучи на страшні німецькі переслідування, в тягу декількох днів обеззброює усіх німців, які не встигли втікти із Польщі. На заклик свого вождя, стає під його командою в числі більше як 40,000 озброєного і вимуштрованого війська!

Й. Пилсудський вибирається, цілком слушно, першою особою в державі, організовує військо, викликає Сейм, заводить по всіх державах польських послів і т. п.; запроваджує польські гроші, пускає в рух промисловість, організовує адміністрацію і т. п., і т. д.

Головною рисою політики й громадської діяльності Й. Пилсудського — це його велика дібність, — здібність найголовніша для каж-

дого державно-громадського діяча, — це уміння винаходити, серед оточуючого сірого непомітного загалу, здібних, чесних і працьовитих помічників, у своїй тяжкій праці. Це перше. Друге—Й. Пилсудський—людина до шпіку костей синтетичного напрямку думок і діланнь. Поляки так само як і українці — в переважаючій своїй більшості, яко нації, вони, перш за все, шукають в життї певної закінченности, певного синтеза. Коли починають що робити, то як би там та работа не провадилася, вони вперто добиваються завершити її тїм чи иньчим фіналом, дати їй таку чи иньчу загально відому й сприяючу, загальному розвитку та поступу людства, форму, вид і можливість дальнїшого успішного розвитку. Для цьго вони готові вживати і вживають усі маючіїся під руками средства для будівництва. Тому то власне вони з такою впертістю й рішучістю борються з московським більшовизмом, який є, перш за все, витвір московського аналітичного, руйнуючого й анархістичного духа, — духа який ніколе не був і не є в згоді з синтетичним, витворюючим духом польського, а також й українського народів.

Постать Й. Пилсудського, в цьому відношенню є взірцевою, клясичною. Цім власне пояснюється та характерна риса, що він не бачучи на увесь свій революціонїзм, зумів запрягти до державної праці усі верстви польського громадянства і, використовуючи кожду з окрема, в

невпинно й твердо йде до самої святої цілі свого трудного життя — до повної державної самостійности свого народа.

І він до неї дійде.

Нам же — українцям, за те, що він зчинився до визнання Польщею незалежности нашої держави — Української Народньої Республіки, що він допомагав і допомагає й иньчим уярмленим народам (Білорущині і т. д.) вибороти їх самостійні держави—нам його постать є особливо зрозумілою й симпатичною.

Квітень, 1920.

Рівне.

Видавничо-Друкарська Акційна Спілка „
— Варшава, Кредітова 2-4, Телефон ч. 60.

